

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА “БОРЩЕВСЬКА ПРОТИ УКРАЇНИ”

(Заява № 9962/05)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

25 жовтня 2007 року

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у п. 2 статті 44 Конвенції.
Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Борщевська проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. П. Лоренцен (P. Lorenzen), Голова,
пані С. Ботучарова (S. Botoucharova),
п. К. Юнгвірт (K. Jungwiert),
п. В. Буткевич (V. Butkevych),
пані М. Цаца-Ніколовська (M. Tsatsa-Nikolovska),
пані Р. Ягер (R. Jaeger),
п. М. Віллігер (M. Villiger), судді,
та пані К. Вестердік (K. Westerdiek), Секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 2 жовтня 2007 року,
вносить таке рішення, яке було прийняте в той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена за заявою (№ 9962/05), поданою проти України до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянкою України пані Світлоною Семенівною Борщевською (далі — заявниця) 23 лютого 2005 року.
2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — паном Ю. Зайцевим.
3. 2 листопада 2005 року Суд вирішив направити заяву Уряду. Відповідно до положень пункту 3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглядати питання щодо суті та прийнятності заяви одночасно.

ЩОДО ФАКТІВ

4. Заявниця, 1956 року народження, проживає в місті Новомосковськ. На початку дев'яностих років заявниця працювала в Росії, однак з 1992 року в її паспорті громадянина СРСР стояв штамп громадянства України, який вона в 1999 році замінила на паспорт громадянина України.
5. У 1995 році заявниця переїхала з Росії до міста Новомосковська, де поселилась у будинку, який був придбаний в 1987 році. Заявниця намагалась приватизувати ділянку землі, яка прилягає до її будинку. У вересні 1996 року, отримавши акт про приватизацію землі, вона виявила, що частина ділянки землі, яка, на її думку, належала їй, була вже приватизована її сусідкою пані Н. П.
6. 10 лютого 1997 року заявниця звернулась до суду із позовною заявою до пані Н. П., вимагаючи визнати частково недійсним акт про приватизацію землі.
7. 19 березня 1998 року Новомосковський міський суд Дніпропетровської області відмовив у задоволенні позовних вимог, оскільки позов було подано після спливу строку позовної давності. Заявниця оскаржила це рішення.
8. 23 квітня 1998 року Дніпропетровський обласний суд¹ скасував це рішення і направив справу на новий розгляд. Суд встановив, що Новомосковський суд недостатньо проаналізував обставини, які стосувались причин пропусчення строку позовної давності. Крім того, суду було дано вказівку ретельно дослідити документи та інші докази, а також залучити до розгляду справи виконавчий комітет Новомосковської міської ради, яким було видано приватизаційні документи.

¹ 3 липня 2001 року — апеляційний суд Дніпропетровської області.

9. У жовтні 1998 року пані Н. П. подала зустрічний позов, вимагаючи визнати недійсним акт про приватизацію землі, який був виданий заявниці. Пані Н. П. стверджувала, що заявниця до 1999 року не була громадянкою України і тому відповідно до закону до того часу не мала права на приватизацію землі.
10. 18 січня 2001 року Новомосковський міський суд погодився з аргументами пані Н. П., задовольнив її позовні вимоги та відмовив у задоволенні позовних вимог заявниці. Заявниця оскаржила це рішення.
11. 5 березня 2001 року обласний суд скасував оскаржене рішення. Суд встановив, що Новомосковський міський суд невірно застосував норми матеріального права та порушив низку процесуальних вимог. А саме: не були досліджені деякі документи та показання свідків, що мали відношення до цієї справи, а також не було обґрунтовано відмову в задоволенні позовних вимог заявниці до пані Н. П.
12. 4 січня та 12 листопада 2003 року заявниця змінювала свої позовні вимоги.
13. 15 липня 2004 року Новомосковський міський суд частково задовольнив позовні вимоги обох сторін. А саме: Суд зобов'язав виконавчий комітет Новомосковської міської ради змінити схему планування та надати сторонам право власності на ті земельні ділянки, якими сторони фактично користувались. Заявниця оскаржила це рішення.
14. 9 грудня 2004 року обласний суд скасував рішення від 15 липня 2004 року, встановивши, що Новомосковський суд перевищив процесуальні повноваження, зобов'язавши змінити схему планування, що належить до повноважень органів місцевого самоврядування. Окрім того, суд першої інстанції не дослідив певні документи, які мають важливе значення для розгляду справи. Заявниця подала касаційну скаргу на це рішення.
15. Станом на червень 2006 року справа знаходилась на розгляді у касаційній інстанції.
16. У ході провадження суд першої інстанції призначив 33 судові засідання, більшість з яких була призначена з інтервалом від декількох тижнів до п'яти місяців. В двох випадках перерва між судовими засіданнями перевищувала шість та дев'ять місяців відповідно (28 січня 1999 року — 12 серпня 1999 року та 3 квітня 2002 року — 21 січня 2003 року). Тринадцять судових засідань були відкладені у зв'язку з відсутністю представника органу місцевої влади, який був залучений до розгляду справи. Двічі судові засідання були відкладені у зв'язку з неявкою заявниці.

ЩОДО ПРАВА

I. СКАРГА ЩОДО ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

17. Заявниця скаржилась на те, що тривалість провадження у її справі не відповідала вимозі «розумного строку», передбаченого пунктом 1 статті 6 Конвенції, яка передбачає таке:

«Кожен має право на... розгляд його справи упродовж розумного строку, ... судом, ... який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

18. Уряд не погодився зі скаргою заявниці.

19. Розгляд цивільної справи заявниці почався у лютому 1997 року. Проте період, який приймається до розгляду, почався тільки 11 вересня 1997 року, коли Україною було визнано право громадян подавати індивідуальні заяви. Однак, оцінюючи розумність тривалості провадження після зазначеної дати, потрібно взяти до уваги стан провадження на той час. Станом на 9 червня 2006 року провадження у справі заявниці ще тривало. На той час тривалість провадження складала вже вісім років і дев'ять місяців, протягом цього часу справу заявниці було розглянуто по суті судами двох інстанцій.

А. Щодо прийнятності

20. Суд зазначає, що ця заява не є явно необґрунтованою у сенсі пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд далі зазначає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Відповідно ця заява має бути визнана прийнятною.

В. Щодо суті

21. Суд знову нагадує, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватись в світлі обставин справи і з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявника та компетентних органів, важливість предмета розгляду для заявника (див., серед багатьох інших, «Фрідлендер проти Франції» (Frydlender v. France) [GC], № 30979/96, п. 43, ECHR 2000-VII).

22. Суд зазначає, що тільки складність справи та поведінка заявниці не можуть виправдовувати загальну тривалість судового розгляду. Також Суд зазначає, що низка затримок в розгляді справи (повернення справи на новий розгляд; два тривалих періоди між призначеними судовими засіданнями; неявки в судові засідання представника органу місцевого самоврядування) мали місце в результаті поведінки державних органів.

23. Суд вже визнавав порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, подібних до цієї (див. зазначене вище рішення «Фрідлендер проти Франції» (Frydlender v. France), «Світлана Науменко проти України» (Svetlana Naumenko v. Ukraine), № 41984/98, 9 листопада 2004 року, і «Карнаушенко проти України» (Karnaushenko v. Ukraine), № 23853/02, 30 листопада 2006 року).

24. Вивчивши всі аргументи, подані сторонами, Суд вважає, що Уряд не виклав жодного факту чи аргументу, який би міг переконати його дійти іншого висновку у цій справі. Беручи до уваги свою практику з цього питання, Суд вважає, що тривалість судового розгляду є надмірною та не відповідає вимозі «розумного строку».

25. Таким чином, мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 13 КОНВЕНЦІЇ

26. Також заявниця скаржилась, що вона не мала ефективних засобів юридичного захисту щодо скарг на надмірну тривалість провадження. Вона посилялась на статтю 13 Конвенції.

27. Уряд зазначив, що стаття 13 Конвенції на може застосовуватись до обставин цієї справи, оскільки заявниця не обґрунтувала свої вимоги за пунктом 1 статті 6 Конвенції.

28. Суд, посилаючись на пункти 20 та 25, викладені вище, зазначає, що ця скарга заявниці пов'язана із її скаргою за пунктом 1 статті 6 Конвенції. Суд доходить висновку, що ця скарга також має бути визнана прийнятною.

29. Суд нагадує, що стаття 13 Конвенції гарантує право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі стосовно стверджуваного порушення пункту 1 статті 6 Конвенції відносно розгляду справи протягом «розумного строку» (див. «Кудла проти Польщі» (Kudla v. Poland), [GC] 30210/96, п. 156, ECHR 2000-XI). Уряд не вказав жодного засобу юридичного захисту, доступного заявниці.

30. Суд вважає, що в цій справі було порушення статті 13 Конвенції через брак засобів юридичного захисту в національному законодавстві, за допомогою яких заявниця могла б отримати рішення, яке підтверджувало б її право на розгляд справи протягом розумного строку відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції (див. «Єфіменко проти України» (Efimenko v. Ukraine), № 55870/00, п. 64, 18 липня 2006 року).

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

31. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

А. Шкода та судові витрати

32. Заявниця вимагала 10 000 євро компенсації моральної шкоди. Також вона вимагала 508 гривень (75 євро) компенсації матеріальної шкоди, з яких 20 євро — це компенсація судових витрат, які заявниця підтвердила відповідними квитанціями та які пов'язані із її зверненням до Суду (друк, копіювання та поштові витрати).

33. Уряд заперечив ці вимоги.

34. Суд вважає, що заявниця мала зазнати певної моральної шкоди. Здійснюючи оцінку на засадах справедливості, Суд присуджує заявниці 2800 євро. Суд також вважає доцільним присудити заявниці 20 євро відшкодування судових витрат, які заявниця понесла у зв'язку з розглядом її справи в Суді. Щодо вимоги відшкодування матеріальної шкоди, Суд не вбачає причинного зв'язку між встановленим порушенням та матеріальною шкодою, що вимагається. Відповідно він відхиляє цю вимогу.

В. Пеня

35. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу заявниці прийнятною;
2. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції;
3. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 13 Конвенції;
4. *Постановляє*, що:
 - (а) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна виплатити заявниці 2820 (дві тисячі вісімсот двадцять) євро відшкодування моральної шкоди та судових витрат. Ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу, з урахуванням будь-якого податку, який може бути стягнуто із зазначеної суми;
 - (б) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсотки;
5. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 25 жовтня 2007 року відповідно до пп. 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
(Claudia Westerdiek)
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
(Peer Lorenzen)
Голова